

Müharibənin nəticələrindən biri də əlbəttə ki, bu gün müzakirə mövzusu olan Zəngəzur dəhlizidir. Zəngəzur dəhlizi tarixi nailiyyətdir. Üçtərəfli Bəyanatda xüsusilə bu məsələnin əks olunması bizim eyni zamanda böyük siyasi qələbəmizdir. Hazırda Zəngəzur dəhlizinin fəaliyyəti istiqamətində fəal işlər aparılır, bir çox təkliflər var, artıq bir çox nəqliyyat-kommunikasiya layihələri masa üzərindədir, müzakirə edilir və bu, bizim növbəti tarixi uğurumuz olacaqdır.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan haqqın, ədalətin, sülhün tərəfdarıdır

Zəngəzur dəhlizinin açılması Ermənistanın özünə də böyük dividend gətirə bilər

44 günlük Vətən müharibəsində tarixi qələbəmizdən sonra Cənubi Qafqazda yeni reallıqlar yaranıb. Bu reallıqlardan biri də Ermənistan ərazisindən keçməklə Azərbaycanın qərb rayonlarını Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizidir.

Bu yol Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı məsafəni 400 kilometr azaldacaq. Uzunluğu 123,6 kilometr olan Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbənd yolunun (Zəngəzur dəhlizi) tikintisi hazırda sürətlə davam edir. Dünyanın inkişaf etmiş güclü dövlətləri və beynəlxalq təşkilatlar, siyasi mərkəzlər bu reallığı qəbul edərək ölkəmizlə əməkdaşlıq üçün hazır olduqlarını bildirirlər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Dağlıq Qarabağ müharibəsi başlayan gündən dünyanın güc balansını dəyişmək iqtidarında olan dövlət başçıları ilə görüşlərində, beynəlxalq tədbirlərdə, simpozium və konfranslarda çıxışlarında, diplomatlar, jurnalistlər, eləcə də ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşlərində dəfələrlə bildirmişdir ki, Azərbaycan öz özəli dədə-baba torpaqlarının bir qismini də ermənilərə güzəştə getməyəcək... Bu məsələdə Azərbaycan haqqın, ədalətin və sülhün tərəfdarıdır. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan Prezidenti sülhün, regionda qan tökülmədən beynəlxalq layihələrin reallaşmasının tərəfdarıdır. Təbii ki, işğalçı Ermənistan bu kimi layihələrin gerçəkləşməsinə istəmir. Onlar bu məqsədlə bütün imkanlarından istifadə edərək, Azərbaycana qarşı təxribatlar həyata keçirirlər. Ancaq ermənilər dərk etmirlər ki, bu layihələrin reallaşması bütün region, o cümlədən Ermənistanın özü üçün böyük dividend gətirə bilər.

Bu gün nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması, qarşılıqlı dialoq, etimad mühitinin formalaşması regional və beynəlxalq siyasətin əsas aspektlərindəndir. Artıq Zəngəzur dəhlizinin açılması 3 ölkənin birgə bəyanatının məzisi, zamanın tələbidir. Bu baxımdan "Dəmir yumruğu"u yenidən başı üzərində görməməsi üçün Ermənistan yeni vəziyyəti, real imkanları, qüvvələr nisbətini düzgün qiymətləndirməlidir. Ermənilər birdəfəlik anlamalıdırlar ki, Zəngəzur Azərbaycan torpaqlarıdır, bu yerlər azərbaycanlıların dədə-baba yurdlarıdır.

Xatırladaq ki, 102-103 il bundan əvvəl Azərbaycan milli dövlət quruculuğu və ərazi bütövlüyü uğrunda ermənilərə və bolşeviklərə qarşı mübarizə aparanda terrorçu daşnakların və onların havadarlarının haqsızlığına məruz qalmışdı.

O dövrdə Paris Sülh Konfransından Bakıya qayıdan Məhəmməd Həsən Hacınski türk qəzetçisinə ("Təsviri-Efkar" qəzeti, 27 noyabr 1919) müsahibəsində demişdir: "Zəngəzur Qarabağ vilayətinin bir qəzasıdır. Qarabağ istər tarixən, istərsə də əhalisinin əksəriyyəti etibarilə Azərbaycanın ayrılmaz bir hissəsidir. Vaxtilə Qarabağ müstəqil bir xanlıq olaraq yaşamış və hətta Osmanlı dövləti ilə siyasi münasibətlər də qurmuşdur... Qarabağ xanlığı rus istilasına qədər davam etmişdir. Biz azərbaycanlılar Zəngəzurun Azərbaycandan ayrılmasını heç bir zaman təsəvvür etmədik və edə bilmərik də".

Tarixə ekskurs edəndə görürük ki, o dövrdə sadə insanlardan tutmuş vətənpərvər ziyalılara qədər bütün soydaşlarımız Zəngəzurun Ermənistanı verilməsinə tamamilə etiraz edirdi. Amma deyir sən saydığını say, gör, erməni və ermənipərəst bolşeviklər nə iş görür. O dövrdə Cümhuriyyət hökuməti də Zəngəzur məsələsində qətiyyətli mövqe tutmuşdu. Təsədüfi deyil ki, özünü bölgənin ağalarından hesab edən Amerika təmsilçisi Haskel də Zəngəzurun Azərbaycanın olduğunu hesab edirdi. Nəsim bəy hökuməti də Cümhuriyyətin işğalına qədər Qarabağ və bir hissəsi olan Zəngəzur məsələsində qətiyyətlə dayandı, bölgədəki erməni fitnəsinə qarşı mübarizə apardı. Üzeyir bəy Hacıbəyli "Azərbaycan" qəzetində çap etdirdiyi "Ermənistan və Azərbaycan münasibəti" adlı məqaləsində yazırdı: "Zəngəzur məsələsi" zəngəzur ermənilər tərəfindən meydana çıxarılmış olan "Qarabağ məsələsi"nin mabədidir... Zəngəzur Qarabağın bir hissəsi və Qarabağın təşkil edən dörd üyezdən biridir. Zəngəzursuz Qarabağ Qarabağ ola bilməz!"

Tarixi ədalətin bərqərar olması və region dövlətlərinin iqtisadi inkişafına töhfələr verəcəyi baxımdan Azərbaycan Prezidentinin ısrarlı mövqeyi sayəsində Zəngəzur dəhlizinin açılması zamanın tələbidir. Bu prinsiplər dəfələrlə açıq şəkildə Ermənistan rəhbərliyinə açıqlanıb ki, 10 noyabr Bəyanatında qeyd edilən bütün maddələr beynəlxalq hüquq və hər iki tərəfin ərazi

bütövlüyünə uyğundur. Görünür onlar bunu tam dərk edə bilmir, ya da bilərəkdən dərk etmək istəmirlər.

Ermənilər ikibaşlı oyun oynamaqla, özləri də yaxşı bilirlər ki, sadəcə prosesi ləngidir, heç kimə faydası olmayan mənasız hərəkətlər edirlər. Ermənistan rəhbərliyi hər gün fərqli fikirlərlə onsuz da erməni xalqının xəyalpərvərlik ucbatından çətinliklərlə üzləşən düşüncələrini bir qədər də bulandırır. Biri çıxıb deyir ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması tam məğlubiyət deməkdir. Başqası dəhlizlərin açılmasının ölkə üçün faydalı olacağını bildirir. Biri də çıxıb deyir ki, nə dəhliz, nə Zəngəzur - müqavilədə elə bir maddə yoxdur. Bunun gülünc tərəfi isə Ermənistanın baş nazirinin bir-biri ilə heç bir əlaqəsi olmayan vədlər verməsi, açıqlamalar etməsidir. Bir gün Zəngəzur dəhlizinin yaradılmasının erməni üçün faydalarından danışan erməni rəhbər ertəsi gün bunun əksinə fikirlər söyləyir.

Dəfələrlə deyildiyi kimi, əgər ermənilər doğru seçim etsələr, bu, onların iqtisadiyyatı üçün faydalı ola bilər. Beləliklə, əhalinin rifah səviyyəsinin bir qədər yüksələ biləcəyi də heç kəs üçün sirr deyil. Lakin ölkə daxilindəki xaosu, anarxiyanı həll etmək görünür, o qədər də asan olmayacaq. Qısası, bu ölkədə hər ağızdan bir avaz gəlir. Belə olan halda xalq da nə edəcəyini, kimə inanacağını bilmir.

Görünən odur ki, nə olursa-olsun Ermənistan üçtərəfli Bəyanatın müddəalarını icra etməlidir. Çünki buna məcburdur.

Analitiklərin fikrincə, Ermənistan indiki mərhələdə istəş belə sülh danışıqlarına və dəhlizin açılmasına etiraz edə, dirəniş göstərə bilməz. Çünki bu, indiki mərhələdə nə Rusiyanın, nə də Avropa İttifaqının maraqları ilə üst-üstə düşür. Onu da xatırladaq ki, bu məsələdə artıq ermənilərin başqa seçim haqqı yoxdur. Çünki Prezident İlham Əliyevin də dediyi kimi, Zəngəzur dəhlizi açılmadan heç bir davamlı sülhdən söhbət gedə bilməz. Belə olan halda əməkdaşlıq da müzakirə mövzusu deyil. Ermənilər tezliklə rəsmi şəkildə üzrlərinə götürdükləri öhdəlikləri yerinə yetirməli, dəhlizin açılmasına və işlərin davam etdirilməsinə şərait yaratmalıdırlar.

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"